

नेपाल सरकार
ऊर्जा मन्त्रालय
प्रेस विज्ञप्ति

विद्युत उत्पादन क्षेत्रमा निजीक्षेत्रको लगानी बढाउने नीति नेपाल सरकारले सन् १९९० को दशकदेखि नै लिई आएको हो । विगतको दशकमा निजी क्षेत्रबाट प्रभावकारी रूपमा लगानी नभएको कारणले विद्युत उत्पादनमा वृद्धि हुन नसकी हाल देशमा विद्युत ऊर्जा संकट भएको छ । यसका उचित समाधानका अल्पकालीन, मध्यकालीन र दीर्घकालीन योजनाहरू तर्जुमा गरी अल्पकालीन योजना अनुसार विद्युत मागको व्यवस्थापन तथा सञ्चालित आयोजनाहरूको व्यवस्थापन तथा संभार गरी लोडसेडिङलाई न्यून राखिने प्रयास भएको छ । मध्यकालीन उपायमा विद्युतमा देशलाई आत्मनिर्भर गर्ने र दीर्घकालीन योजना अनुसार यथेष्ट विद्युत उत्पादन गरी निर्यात समेत गर्ने योजना रहेको छ । यसै अनुरूप आवश्यक नीतिगत, कानुनी, वातावरणीय प्रभाव अध्ययन लगायत विभिन्न प्रकृयागत सुधार गरी विद्युत उत्पादन, प्रसारण तथा वितरणमा तीव्रता ल्याउन यस मन्त्रालयबाट एक वर्षमा निम्न कार्यहरू भएका छन् :

१. नीतिगत सुधार

- २० वर्षमा २५ हजार मेगावाट जलविद्युत विकास गर्ने कार्य योजनाको मस्यौदा प्रतिवेदन तयार भएको छ ।
- राष्ट्रिय ऊर्जा रणनीतिको मस्यौदा तयार भएको छ ।
- प्रसारण लाइन निर्माणको लागि जतिसुकै वन क्षेत्र परे पनि वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययनको सट्टा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण मात्र पर्याप्त हुने प्रावधान कायम गरिएको छ ।
- नेपाल-भारतबीच आवश्यकता अनुसार विद्युत आदान/प्रदान, खरीद बिक्री गर्न उच्च भोल्टेजको Cross Boarder Transmission Line लाइन निर्माण गर्न एवम् जलस्रोतको विकास तथा समस्या समाधान गर्न नेपाल र भारतबीच विभिन्न तहमा सहकार्य गरिएको छ ।
- निर्यातमुखि आयोजनाहरूमा मूलतः विदेशी लगानीकर्ताहरूको लगानी सुनिश्चित गर्न नेपाल सरकार र प्रवर्द्धकबीच सम्पन्न गरिने आयोजना विकास सम्झौता (PDA) को मोडेल तयार गरिएको छ ।
- जलविद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्र व्यवस्थापन सम्बन्धी (आन्तरिक) कार्यविधि, २०६७ स्वीकृत गरिएको छ ।
- विद्युत ऐन, नेपाल विद्युत नियमन आयोग ऐन स्वीकृतीको चरणमा व्यवस्थापिका संसदमा छलफलको क्रममा रहेको छ ।

२. विद्युत उत्पादन, प्रसारण तथा वितरण अनुमतिपत्र

- विद्युत निर्माणको अनुमतिपत्र ७ वटा (७० मेगावाट), प्रसारणमा ३ वटा र वितरणमा १ वटा तथा अध्ययनका ७३ वटा (३१७५ मेगावाट) अनुमतिपत्र जारी भएको । काम नगर्ने प्रवर्द्धकहरूका १५ वटा (५११ मेगावाट) अनुमतिपत्र रद्द गरिएको छ ।
- प्रतिस्पर्धाको माध्यमबाट ६ वटा (कुल ९१.३ मेगावाट क्षमता) आयोजनाहरू निजी क्षेत्रका प्रवर्द्धकहरूलाई प्रदान गर्ने प्रक्रिया अन्तिम चरणमा रहेको छ । प्रतिस्पर्धाको कारणले उक्त आयोजनाहरूबाट नेपाल सरकारलाई करिब ४५ करोड रुपैयाँ अग्रिम दस्तुर बापत प्राप्त हुँदैछ ।
- नेपाल विद्युत प्राधिकरणले एक वर्षको अवधिभित्र ३१ वटा आयोजनाहरू (नयाँ तथा क्षमता वृद्धि) सँग कुल १४९ मेगावाट विद्युत खरीद बिक्री सम्झौता सम्पन्न गरेको छ ।
- हेटौँडा डिजेल प्लान्ट र विराटनगरको मल्टिफ्यूल प्लान्टलाई मर्मत गरी अधिकतम क्षमतामा सञ्चालन गर्न मर्मत सुधारका कार्य अन्तिम चरणमा रहेका छन् ।

३. विद्युत उत्पादन तर्फ

- हाल ९ वटा (४८ मेगावाट) क्षमताको आयोजना निजी क्षेत्राट निर्माणको चरणमा रहेका छन् । नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट २ वटा आयोजना (४४ मेगावाट) निर्माणमा रहेका छन् ।
- ३० मेगावाट क्षमताको चमेलीया जलविद्युत आयोजनाको अन्य कार्यको अलावा मुख्य कार्य (टनेल निर्माण कार्य) को कुल ५८ प्रतिशत, १४ मेगावाट क्षमताको कुलेखानी तेश्रो जलविद्युत आयोजनाको मुख्य सुरुङ तथा पेनस्टक सुरुङको कार्य आशातीत प्रगति भएको छ ।
- माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत आयोजनाको नेपाली आर्थिक श्रोतबाटै निर्माण गर्न कर्मचारी सञ्चयकोषले १२ अर्ब, नागरिक लगानी कोषले २ अर्ब, नेपाल दूरसञ्चार संस्थानले ६ अर्ब, राष्ट्रिय विमा

संस्थानले २ अर्ब र नेपाल सरकारले ११ अर्ब लगानी गर्ने गरी वित्तीय व्यवस्था भई सम्झौता हुने प्रक्रियामा छ । मूल आयोजनाको निर्माणकार्य आगामी भाद्र महिनामा शुरु हुनेछ ।

- विश्व बैंकको सहभागिता भएको विद्युत विकास कोष समेतको ऋण लगानीमा ३० मेगावाट क्षमताको कावेली 'ए' जलविद्युत आयोजना निर्माण गर्न कावेली ईनर्जीसँग आयोजना विकास सम्झौता सम्पन्न भएको छ ।
- ३० मेगावाट क्षमताको राहुघाट जलविद्युत आयोजना भारतीय सरकारको, ६० मेगावाट क्षमताको माथिल्लो त्रिशुली ३'ए' का लागि चिनीयाँ सरकारको सहयोगमा निर्माण गर्न सहमति भएको छ ।
- ४०० मेगावाट क्षमताका तल्लो अरुण जलविद्युत आयोजना ब्राजीलको ENGEVIX (ब्रासपावर) कम्पनीले विकास गर्न प्रक्रिया अघि बढिरहेको, ६०० मेगावाट क्षमताको मर्स्याङ्दी जलविद्युत आयोजना, ६०० मेगावाट क्षमताको तामाकोशी-३ आयोजनाको अध्ययन कार्य चालु रहेको र ४०० मेगावाट क्षमताका नलस्याउगाड जलविद्युत आयोजना विकास गर्न चिनीयाँ कम्पनीसँग प्रारम्भिक समझदारी भएको छ ।
- निर्यातमुखी आयोजनाहरु माथिल्लो कर्णाली र अरुण-३ को अध्ययन अन्तिम चरणमा रहेको छ ।
- ६०० मेगावाट क्षमताको बुढी गण्डकी जलाशययुक्त आयोजना सार्वजनिक निजी साझेदारी र राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाको रूपमा १२७ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो सेती जलाशययुक्त जलविद्युत आयोजना नेपाल सरकारले हाल पूर्वाधारहरुको निर्माणमा लगानी गरिरहेको छ ।

४ विद्युत प्रसारण तर्फ

- खिम्ती-ढल्केवर २२० के.भी. प्रसारण लाइन आयोजनाको १६२ वटा टावरको जग निर्माण, १२० वटा टावर जडान भएको, हेटौँडा-बर्दघाट २२० के.भी. प्रसारण लाइन आयोजना हेटौँडा सबस्टेशन निर्माण शुरु भएको, लामो हेटौँडा-दुहवी प्रसारण लाइन ४०० के.भी. ३६५ कि.मि.निर्माण गर्न विश्व बैंकको आर्थिक सहयोगकालागि पहल भइरहेको छ ।
- नेपाल भारतबीच ढल्केवर-मुजफ्फरपुर उच्च भोल्टेजको अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन विकास गर्न Integrated Transmission Service Agreement भई Power Trade Company सँग विद्युत खरिद सम्झौता गर्ने कार्य अन्तिम चरणमा रहेको छ ।
- मेची कोरीडोर १३२ के.भी. र कोशी कोरीडोर २२० के.भी. प्रसारण लाइन लगायत कुल ४८ वटा प्रसारण लाइनको विकास गर्न आवश्यक कार्य भइरहेका छन् ।

५ विद्युत वितरण तर्फ

- सामुदायिक ग्रामीण विद्युतीकरण आयोजना अन्तर्गत ४१ वटा संस्थाहरूसँग सम्झौता भई १०६ वटा संस्थाहरू सञ्चालनमा आएका छन् । धनगढी र जनकपुरमा गरी दुई वटा क्षेत्रीय कार्यालयहरु र वेलवारी, रंगेली (मोरङ), तुलसीपुर (दाङ), पूर्व उत्तर काठमाण्डौ र दार्चुलामा शाखा कार्यालयहरु स्थापना गरिएको छ । यस अवधिमा राष्ट्रिय विद्युत प्रणालीमा १,०३,०७२ नयाँ ग्राहकहरु आबद्ध भएका छन् ।
- विद्युत रोयल्टी रकम वापत करिब रु. ६३ करोड संकलन भएको र सो मध्ये रु. २५ करोड ६६ जि.वि.स.हरुलाई उपलब्ध गराइएको छ ।

६ विद्युत चुहावट/चोरी नियन्त्रणतर्फ

- विद्युत चुहावट नियन्त्रण गर्न केन्द्र र जिल्लामा विद्युत चुहावट नियन्त्रण कमिटी गठन भई प्रकृया अघि बढाइएको छ र ४५० जना ग्राहकलाई विद्युत चोरीमा कारवाही गरी रु. ६५ लाख जरिवाना असुली गरिएको, ९८५० वटा हुकिड समातिएको छ ।

७ अन्य

- पञ्चेश्वर बहुउद्देश्यीय आयोजनाको विकास गर्न नेपाल भारत बीच पञ्चेश्वर विकास प्राधिकरण गठन गर्न सहमति भएको र पुनः नियन्त्रण बाँध रहने स्थल रुपालीगाडमा अध्ययन कार्य अघि बढाउन सहमति भएको छ ।
- नेपालको पहिलो तथा एसियाको दोश्रो फर्पिङ जलविद्युत गृहको शतवार्षिक महोत्सव मनाउन तथा विद्युत संग्रहालय बनाउन राष्ट्रिय समन्वय समिति गठन भई २०६७ जेठ ९ मा समुद्घाटन सम्पन्न भई स्तम्भ तथा अन्य पूर्वाधारको कार्य निर्माणमा रहेको छ ।

-----000-----